

N:o 5.

Ank. till Riksd. Kausli den 18 Mars 1881, kl. 5 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af motion om tillägg till § 3 Tryckfrihetsförordningen.

I ändamål att undanrödja de lockelser till deltagande i lotterier, hvilka i form af inbjudningar, lotteriannonser och vinstlistor genom pressen offentliggöras och bland allmänheten kringspidas väcktes vid sistlidne riksdag af motionär inom Andra Kammaren det förslag till ändring i § 3 Tryckfrihetsförordningen, att omedelbart efter mom. 13 och före paragrafens slutpunkt måtte inskjutas ett nytt moment, så lydande: »Inbjudningar till lotteri, äfvensom lotteriannonser samt vinstlistor för enskilda eller utländska lotterier. Brottet straffas med böter högst etthundra riksdaler.»

Vid granskning af detta förslag anmärkte Konstitutions-Utskottet i fråga om ordalagen i det föreslagna lagstadgandet, att då deri först användes de allmänna uttrycken »inbjudningar till lotteri» och »lotteriannonser», men omedelbart derefter talades om vinstlistor för »enskilda eller utländska» lotterier, låge deri möjligheten af en annan tolkning, än med stadgandet antagligen varit afsedd. Kongl. Förordningen den 21 Mars 1844, som innehölle förbud mot lotteriföretag i allmänhet, medgäfvade nemligen i § 2 under vissa förutsättningar undantag från detta förbud, och då enskilda lotterier således med lagens medgifvande kunde i vårt land förekomma, borde äfven tillkännagifvanden i tryck om sådana företag vara tillåtna, hvilket ej blefve händelsen, derest det ifrågasatta stadgandet antoges såsom lag.

Beträffande den verkan, ett sådant stadgande skulle komma att medföra, ansåg Utskottet det kunna ifrågasättas, huruvida denna blefve af synnerlig betydighet. Ty i fråga om otillåtna inhemska lotteriföretag före-

skrefve ofvan åberopade Kongl. förordning allvarliga straffbestämmelser för utbudande af lotter, och ehuru dessa bestämmelser ej vore tillämpliga på utbudanden, som egde rum i tryck, då tryckalster borde efter Tryckfrihetsförordningen allena anses, kunde det dock näppeligen ifrågakomma, att någon genom publikation i tryck dristade sig att påpeka tillvaron af lotteriföretag, då dessa vore enligt lag straffbara. Angående utländska lotterier gälde visserligen ej detsamma, enär dessa ej lydde under svensk lag, men utvägar saknades icke att på annat sätt sprida kännedom om och inbjuda till deltagande i sådana företag.

Hufvudsakligen af dessa skäl ansåg sig Utskottet, med erkännande af det beaktansvärda i motionärens syfte, böra hemställa, att förslaget ej måtte vinna Riksdagens bifall. Sådant blef ock båda Kamrarnes beslut likväl först efter ett uttömmande meningsutbyte, derunder åsigten om lämpligheten af ett stadgande i den föreslagna riktningen omfattades af ett betydande antal af Kamrarnes ledamöter.

Fullföljande bemälde motionärs förslag har vid innevarande riksdag Herr *Gasslander* uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 18, hemställt, att Tryckfrihetsförordningen måtte i den ordning, som för ändring af grundlag funnes föreskrifven, varda sålunda ändrad, att i § 3 omedelbart efter mom. 13 och före paragrafens sista stycke insköttes ett nytt moment af följande lydelse:

»Inbjudningar till deltagande i otillåtna inländska lotterier eller likartade utländska företag. Brottet straffas med böter högst 100 riksdaler.»

Vid den behandling, Utskottet egnat denna fråga, har Utskottet varit ledt af en upprigtig önskan att kunna i Tryckfrihetsförordningen införa ett lämpligt och verkande korrektiv mot det skadliga inflytande, pressen genom offentliggörande af inbjudningar till deltagande i lotterier obestriddligen utöfvar på allmänheten, en önskan, som grundat sig lika mycket på insigten om nödvändigheten att om möjligt söka motverka den allt mer omkring sig gripande lusten för deltagande i lotterier, som på de kraftiga uttalanden i sådan riktning, som vid ärendets behandling i Kamrarne vid sistlidne riksdag förekommo.

Dervid har Utskottet ingalunda förbisett, att ett förbud mot offentliggörande i tryck af ifrågavarande inbjudningar endast kan bidraga att minska, men ej fullständigt undanrödja lockelsen till lotterispel, då andra verksamma medel finnas att dertill förleda allmänheten. Kändt är nemligen, i hvilken omfattande grad lotter i alla delar af landet utbudas direkt genom agenter, hvilkas anbud finna vägen icke minst till de obemedlade klasserna, liksom ock att lotteriinbjudningar och annonser derom medelst utländska tryckalster ega en vidsträckt spridning.

Det oakadt har Utskottet ej tvekat att föreslå införande i Tryckfrihetsförordningen af ett förbud i det af motionären angifna syfte i den öfvertygelse, att icke något medel, som kan bidraga att motverka det ifrågavarande onda, bör lemnas oförsökt. En sådan åtgärd har dessutom synt Utskottet så mycket mera af behovet påkallad, som derigenom en betänklig ofullständighet i gällande lagstiftning skulle undanrödjas. Enligt Tryckfrihetslagen kan nemligen hvad som i tryck lägges under allmänhetens ögon icke åtalas annorlunda, än samma lag bjuder. En följd häraf är, att utbudande af lotter, hvilket i 1844 års Kongl. förordning är belagdt med straff, deremot för närvarande icke kan åtalas, om utbudandet sker i tryck, emedan Tryckfrihetsförordningen för denna handling icke stadgar någon ansvarspåföljd; men att samma handling, hvilken, begången under annan form än i tryck, är straffbar, skulle under skydd af tryckfrihetslagen vara fri från straff, kan ej vara förenligt med rättvisans kraf.

Något hinder att nu för Riksdagen framlägga ett förslag i detta ämne har Utskottet icke kunnat finna i den omständighet, att sistlidna Riksdag, enligt hvad känt är, hos Kongl. Maj:t anhållit om sådan förklaring af hvad med lotteri i Kongl. förordningen den 21 Mars 1844 borde förstås, att det med samma förordning åsyftade ändamål kunde vinnas fullständigare, än hvad som hittills visat sig vara fallet. Ty äfven om en någorlunda uttömmande förklaring i sådant hänseende skulle kunna åstadkommas, eller, hvilket Riksdagen synes hafva hufvudsakligen afsett, åt § 1 i nyssnämnda förordning gäfves större tydlighet, hvarigenom bereddes möjlighet att bättre, än hittills kunnat ske, hindra bedrifvandet af lotterispel i förening med litterär verksamhet, hvilken rörelse, enligt Riksdagens åsigt, stridde mot andan, om än icke ordalydelsen, af stadgandet i detta författningsrum, måste det dock i hvarje särskildt fall komma att bero på pröfning, huruvida ett lotteriföretag, till hvilket i en åtalad skrift inbjudning förekommit, vore att hänföra till sådant lotteri, på hvilket det åsyftade stadgandet kunde vara tillämpligt.

Men om Utskottet sålunda af flere skäl funnit ett stadgande i tryckfrihetsförordningen rörande förbud mot inbjudningar till lotterier vara både nödigt och nyttigt, hafva i fråga om lämpligaste formen för ett sådant stadgande mött åtskilliga ej oväsentliga svårigheter. Hvad då först angår den af motionären föreslagna redaktion, har Utskottet ej funnit densamma tillfredsställande. Det i sagda förslag omedelbart efter orden »otillåtna inländska lotterier» förekommande uttrycket »eller likartade utländska företag» skulle vid tillämpningen otvifvelaktigt föranleda tvekan, huruvida ordet »likartade» borde hänföras till »otillåtna inländska lotterier» eller, såsom motionären antagligen afsett, endast till »lotterier». Vidare har det synt Utskottet mindre lämpligt att, på sätt motionären hemställt, upptaga ifrågavarande

stadgande såsom ett särskildt moment under § 3. I denna paragraf uppräknas nemligen en del rättskränkningar, offentliga och enskilda, hvilka innebära angrepp på samhällets religiösa, politiska, moraliska och sociala grundvalar; och att omedelbart efter dessa samhällsstörande förbrytelser införa ett särskildt moment, innehållande förbud mot en med dessa rättskränkningar icke jemförlig förseelse, skulle, enligt Utskottets åsigt, ej rätt väl låta förena sig med den öfverensstämmelse, som bör förefinnas mellan de olika delarne af en lagparagraf.

Att sist omnämnda betänklighet i någon mån kvarstår, hvarhelst i § 3 ett förbud i det föreslagna syftet införes, kan visserligen ej förnekas, men Utskottet har dock föreställt sig, att åt stadgandet härom lämpligen skulle kunna anvisas en mindre framstående plats såsom ett tillägg till paragrafens 12 mom. I detta moment talas om »lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande», och om än ifrågavarande förseelse icke direkt kan anses innefattas i nämnda slag af lagöfverträdelser, är den dock till sin natur dermed närmast jemförlig.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet vördsamt hemställa,

att Riksdagen, med bifall till syftet at Herr Gasslanders ifrågavarande motion, ville antaga att hvila till grundlagsenlig behandling följande förändrade lydelse af § 3 mom. 12 i Tryckfrihetsförordningen:

Tryckfrihetsförordningen.

§ 3.

Nuvarande lydelse:

12:o. Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande; brotten umgällas med böter från trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med etthundra riksdaler, och skriften konfiskeras.

Föreslagen lydelse:

12:o. Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande; brotten umgällas med böter från trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med etthundra riksdaler, och skriften konfiskeras; *skolande med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar*

*till deltagande uti inländskt lotteri-
företag, som ej tillåtet är, äfvensom i
utländskt lotteri.*

Stockholm den 18 Mars 1881.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herrar *Andersson, Jönsson, Bäckström, Johnsson, Borg* och *Svensén*:
»Mot Konstitutions-Utskottets ofvananförda Utlåtande få vi härmed afgifva
nedanstående reservation.

Ehuru vi i konsekvens med 1844 års förordning angående lotterier, hvilka genom nämnda förordning förbjudas, skulle kunna betrakta *annonser* om lotterier och *inbjudningar* dertill såsom stridande mot förordningens anda; och oaktadt man således skulle önska, att dylika annonser och inbjudningar ej genom tidningar spriddes och derigenom onekligen i sin mån befordra lotterispel, torde dock såväl det af motionären som af Utskottets majoritet föreslagna tillägget i Tryckfrihetsförordningen, långt ifrån att synnerligen befordra ändamålet, vara af betänkligare art än sjelfva det onda, som det syftar att förekomma, en uppfattning, hvori vi styrkas af det beslut, som af sistlidne års riksdag fattades i denna fråga.

1880 års båda riksdagskamrar beslöto nemligen, att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t söka få förklaradt och Riksdagen meddeladt, hvad som menas med *lotteri*, enär det visat sig, att domstolarne stannat i olika tolkning af denna sak. En dylik förklaring har dock ännu ej kommit Riksdagen tillhanda. Huru skulle det vid sådant förhållande taga sig ut att göra en grundlagsförändring i en sak, om hvars faktiska beskaffenhet de dömande myndigheterna ännu ej hunnit enas, och som derjemte väntar på förklaring af Kongl. Maj:t? Huru skulle en tidningsskrifvare, en åklagare, en jury, en domstol kunna bedöma och afgöra en sak, hvarom lagen är så otydlig?

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 3 Saml. 5 Häft.

Hvilka trakasserier skulle ej okunnigheten, kitsligheten och förföljelselustan kunna förorsaka på detta område öfverallt i vårt land, der tidningar utgifvas?

Men ej nog härmed: då man vet, att ordspråket: »aptiten kommer, medan man äter» ganska ofta besannas, är det ock att befara, att steget från angrepp på annonsområdet in i den öfriga tidningstexten snart skulle kunna blifva allt för frestande och lätt tagas, då vare sig välmeningen eller illviljan sannolikt ofta skulle finna anledningar att anfalla äfven *omtalanden* af lotterier, lotterivinster m. m., hvilka då också skulle kunna rubriceras och dömas såsom *inbjudningar* till lotterispel, förespeglingar om stora vinster o. s. v. Hvilket farligt angrepp mot tryckfriheten en dylik anordning skulle medföra, borde ligga klart för en hvar.

Det innebure ock ej så ringa motsägelse, att *industrilotterier* af samma art som de i Sverige otvetydigt tillåtna skulle anses brottsliga, om de finnas t. ex. i Danmark samt att annonser derom skulle hänfälla under lagens straff.

Slutligen finna vi det föga lämpligt, att i en grundlag, som handlar om ett folks viktigaste angelägenheter, inflicka en bestämmelse af så underordnad beskaffenhet, om en sak, rörande hvilken ej ens domstolarne kunnat enas och som ännu afbidar en förklaring från Kongl. Maj:t.

Af dessa grunder, hvartill åtskilliga andra skulle kunna läggas, anhålla vi, att Riksdagen ville afslå såväl motionen som Konstitutions-Utskottets Utlåtande.»

af Herrar *Odelberg* och *Rundbäck*, samt
af Herr *Danielsson* mot Utskottets motivering i vissa delar.